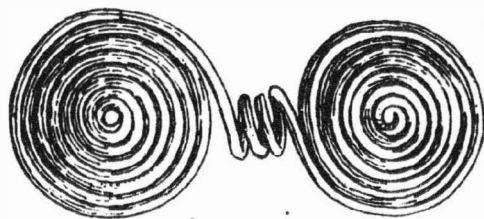

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1965

BRNO 1966

Slawischer Burgwall in Opava-Kylešovice. Im Herbst 1965 kam es aus Versehen zur Störung des Areales eines slawischen Niederungburgwalles in Opava-Kylešovice beim Fundamentaushub für eine Säule der Hochspannungsleitung. Diese ungewollte Sonde zeigte, dass die Ansiedlung von Slawen auf einem früher unbesiedelten Ort gegründet worden ist. Ihre Entfaltung war offensichtlich länger und komplizierter. Die Vermutungen über die Planierung der Burgwalloberfläche bei Terrainherrichtungen, die mit der Flussregulierung und dem Strassenbau zusammenhängen, sind vorläufig fraglich, zumindest was ihren Umfang betrifft. Bei einer weiteren Flächenabdeckung werden wir hier die Kulturschicht mit Siedlungsobjekten erfassen und offensichtlich wird es gelingen, die Dauer und das Ende der hiesigen Besiedlung zu klären.

- - -

Nálezy ze žabčické tvrze

Karel Tihelka

Tab. 19

Nedaleko "Hájku" v Žabčicích u Židlochovic, nyní okres Brno-venkov, je tzv. "Kulatý kopec", na kterém stávala ve středověku tvrz, která asi v 15. století už neexistovala.¹ Hlína na tomto kopci je popelovitá, promíšená kousky hlíny pálené. Na pastvisku v sousedství byly vyorány četné kusy stavebního kamene na vápené maltě. V blízkosti "Kulatého kopce" se nacházejí četné zlomky nádob.² Někde v těch místech byly nasbírány v r. 1965 též zlomky keramiky, které zde popisují:

Zbytek držadla pokličky. Výška zlomku 31 mm, Ø horní plochy 51 mm. Poklička měla šedý povrch a v materiálu lze pozorovat zrníčka stříbrolesklé slídy, i.č. 1290-1/65; (tab. 19:8).

Ze shodného materiálu a podobně zbarvená je též menší část nádoby, která se podobá mělké misce. Její nízká stěna (v. 25 mm) je umístěna šikmo k základně (v úhlu asi 45°) a má rovný, slabě nahoru vyklenutý okraj, který je 11 mm široký. Je poněkud rozšířen dovnitř nádoby. Spodek této nádoby není však rovný, nýbrž poněkud prohnutý navenek. Podle toho nešlo o misku. Je to velmi pravděpodobně část pokličky, která měla držadlo uprostřed dna uvnitř. Nízká stěna pokličky zapadala dobře do okraje hrnce. Z držadla pokličky se nezachovalo nic, takže o jeho tvaru si nelze učinit představu. Síla dna je 10 mm; i.č. 1290-2/65, (tab. 19:9).

Tři zlomky nádob z podobného materiálu, které mají zesílené, navenek šikmé okraje. Jejich plochy jsou 15-20 mm široké. Materiál je stejný jako u předchozích

částí keramiky a shodně je také zbarvení; i.č. 1290-3/65 (tab. 19:5), 1290-4/65, (tab. 19:3) a 1290-5/65, (tab. 19:4).

Menší zlomek z břicha nádoby (44x42mm) z podobného materiálu vodorovně a pravidelně žlábkovaný (šířka žlábků 4-6 mm). Vnitřek nádoby byl drsný a šedý; i.č. 1290-6/65.

Kousek dna s přilehlou částí stěny z nádoby je dobře vypracovaný, uvnitř i vně šedý (61 x 22 mm). Tato nádoba měla tenší stěny i dno než ostatní zde popsané; i.č. 1290-9/65, (tab. 19:7).

Část přelomeného ucha z větší nádoby, jež bylo 32 mm široké; na jednom jeho konci zbyla plocha, již přiléhala ucho ke stěně nebo k okraji nádoby. Délka zlomku ucha 50 mm; i.č. 1290-7/65, (tab. 19:11).

Zlomek nádoby ze shodného materiálu, která měla rovný, jenom málo vyklenutý okraj, 20 mm široký a pod ním nízkou, ostrou hranu; i.č. 1290-8/65, (tab. 19:1).

Nožka nepochybně z pánve, šavlovitě prohnutá, na jednom místě poněkud poškozená. Směrem k dolnímu konci se nožka pravidelně zužuje a končí špicí, která je však ohnuta a přiléhá k nožce, takže pánvice stála na těch částech nožek, kde se jejich zašpičatělé konce obloukovitě ohýbaly. Na horním konci nožky, která je 67 mm dlouhá a nahoře max. 40 mm široká, se zachovala rovná plocha, již nožka přiléhala ke dnu pánvice. Na rozdíl od ostatní keramiky je nožka zbarvena šedožlutě, je vyhlazena a není vyloučeno, že je poněkud mladší než ostatní zbytky nádob; i.č. 1290-10/65, (tab. 19:6).

Zlomek nádoby se zesíleným okrajem (š. šikmé plochy 16 mm), jehož středem - probíhá nízká lišta, rovnoběžná s hranou okraje. Materiál je šedý, promíšen stříbrolesklými zrníčky slídy; i.č. 1290-11/65, (tab. 19:2).

Všechny zde popsané zlomky nádob jsou tvrdě vypáleny a pocházejí nepochybně z žabčického tvrziště. Lze je dobře srovnat s keramikou z jiných soudobých moravských tvrzí, např. z Bučovic³ a Rašovic⁴, které patří do 13.-15. století.

Z téhož naleziště pochází též lidská plastika, nalezená a zapůjčená mně k publikaci p. Ant. Šichem ze Žabčic (proto inv. číslo AÚ nemá). Není úplná, neboť chybí spodní část těla, jedna ruka a polovina druhé. Na plné, kulaté tváři jsou vyznačeny oči, obočí, nos, rty, tváře a brada. Rovnoběžné, stejné žlábků kolem obličeje 3-5 mm dlouhé představují asi ženský účes. Že jde o zobrazení ženy, je patrné i z toho, že kolem krku je znázorněn náhrdelník dvěma šikmými, rytými čarami, které se na prsou sbíhají a sedmi více nebo méně hlubokými vrypy pod nimi. - Tři drobné, hluboké rýhy pod hrdlem ve vertikálním směru představují snad zapínací zařízení na šatu. Na zadní části hlavy jsou po stranách dva větší důlky, které vznikly stisknutím palce a ukazováčku v měkké ještě hlině, snad když tvůrce figurky modeloval její obličej a účes vlasů. Na zádech této figurky jsou vyryty čtyři svíslé, téměř vodorovné, avšak nestejně dlouhé čáry, jež snad také mají znázorňovat nějaké záhyby nebo něco podobného na šatu. Torso figurky je 60 mm vysoké a jeho hlava max. 23 mm široká. Je šedě zbarveno, má vyhlazený povrch a je tvrdě vypáleno jako ostatní keramika (tab. 19:10). Patrně náleží témuž období jako po-

psané zde nálezy. Vyskytl se také názor, že plastika by mohla být součástí kachle. Důkazů ani přesvědčivých náznaků pro to však podle mého mínění není. Zada a zadní část hlavy by musily být jinak upraveny, kdyby plastika byla přilepena na kachli.

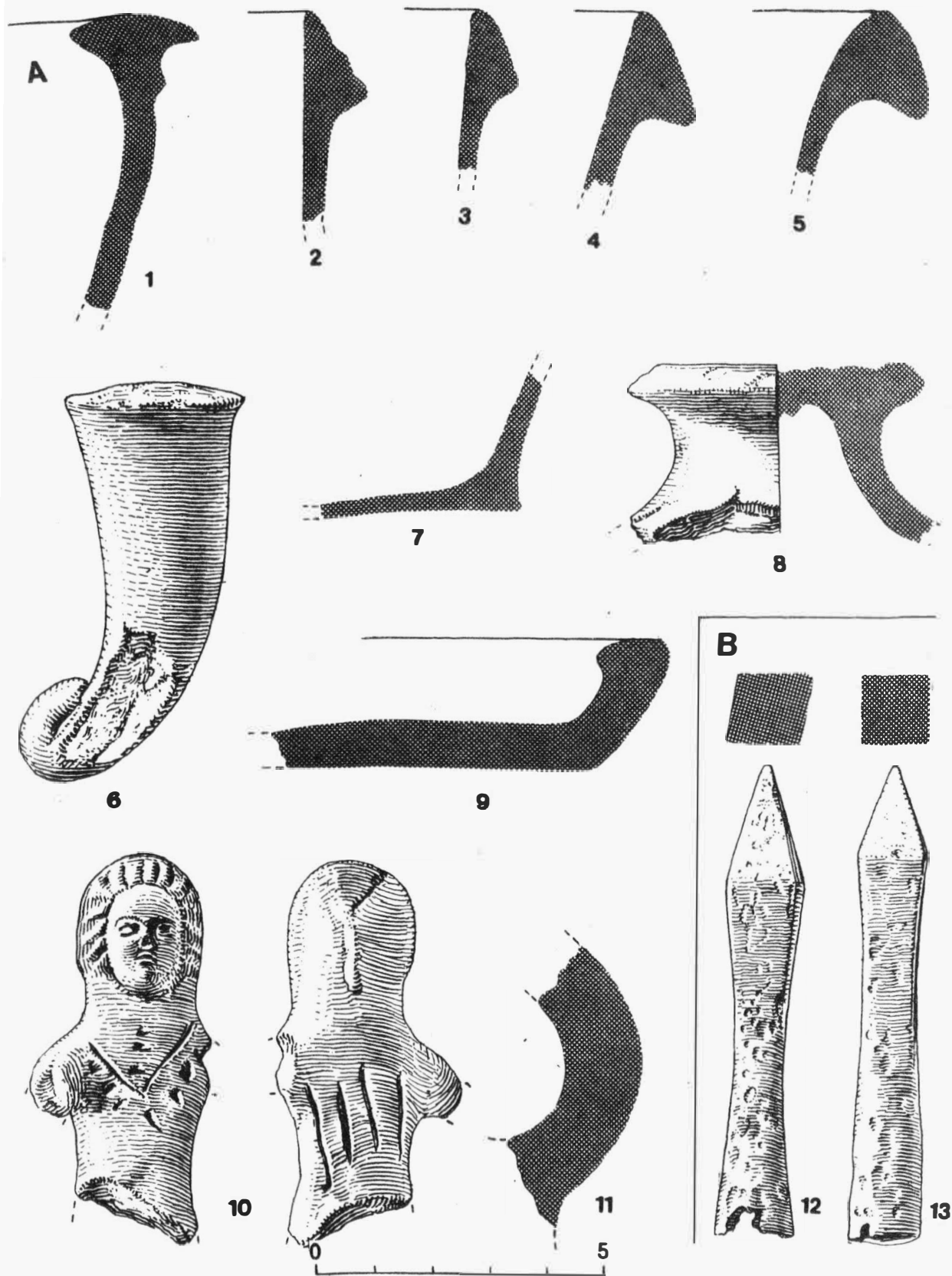
P o z n á m k y :

1. A. K r a t o c h v í l , Židlochovický okres ve Vlastivědě moravské II 1910 , str. 252 (Ctibor z Janovic daroval r. 1448 Kunovi z Kunštátu též polovici dvora s kopcem, kde dříve tvrz byla vystavěna)
2. Tamtéž 251
3. K. T i h e l k a , Hradisko nad Bučovicemi (Příspěvky k dějinám Bučovic II., Bučovice 1941, tab. V) Srov. tam zlomek nádoby č. 4 s žabčickým zlomkem keramiky i.č. 1290-11/65, (tab.19:2).
4. Přehled výzkumů 1962 (Archeologický ústav ČSAV, pob. v Brně 1963, tab. 30) srv. tam inv.č. 1290-1/65, tab. 19:8, ze Žabčic.

Funde von der Feste in Žabčice. In Žabčice bei Židlochovice, heute Bez . Brno-venkov, befindet sich der sog. Kulatý kopec (Runder Berg). Dies ist Stelle einer mittelalterlichen Feste, die nach historischen Berichten in der Hälfte des 15. Jahrhunderts bereits nicht mehr existierte. Am Orte der einstigen Feste wurden im Jahre 1965 Keramikbruchstücke gesammelt, von denen ich folgende anführe : Griffrest eines Topfdeckels, kleinerer Teil eines Gefäßes, ähnlich einer flachen Schüssel, die wahrscheinlich der Überrest eines Topfdeckels ist; drei Gefäßbruchstücke, die verstärkte, schräge Ränder haben; kleinerer Teil eines Gefäßbauches, der waagrecht gerillt ist; Stück eines Gefäßbodens mit anliegendem Wandteil; Teil eines zerbrochenen Henkels von einem grösseren Gefäß; Bruchstück eines Gefäßes, das einen geraden, nur etwas gewölbten Rand und darunter eine niedere, scharfe Kante hatte; Fuss einer Pfanne, säbelförmig gebogen, die zum Unterschied von anderen, grau verfärbten Gefässen mit silbrigglänzendem Glimmer, graugelb verfärbt und vielleicht etwas jünger ist; Gefäßbruchstück mit verstärktem, nach unten zu schrägem Rand, in dessen Mitte eine niedere Leiste verläuft.

Alle Gefässe sind hart gebrannt und man kann sie mit der Keramik aus anderen gleichzeitigen mährischen Feften, wie z.B. aus Bučovice und Rašovice vergleichen; die ihre Funktion irgendwann im 13. - 15. Jahrhundert hatten.

Von demselben Fundort stammt ebenfalls der 60 mm hohe Torso einer menschlichen Plastik. Er ist hart gebrannt und seine Oberfläche geglättet. Offensichtlich gehört er in denselben Zeitabschnitt wie die anderen Funde (Taf. 19:10).

Tab. 19 A - Žabčice (o.Brno-venkov): 1-11 Nálezy ze středověké tvrze. - Funde aus der mittelalterlichen Feste;
 B - Středověké šípky. - Mittelalterliche Pfeilspitzen: 12 - Neznámé naleziště. - Fundort unbekannt; 13 - Mikulčice (o.Hodonín).

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1965

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Sádky osvobození 17/19.
- Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc
- Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Ondráček, Dr. I. Peškař,
Dr. J. Říhový.
- Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá
- Kresby: J. Jaša
- Na titulní stránce: Bronzová ozdoba z hromadného nálezu z Loštic
- Vydáno jako rukopis - 400 kusů - neprodejné.